

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-3-10>

УДК 336.1:339.7

JEL E62, F34

Ю. О. Голинський

доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансового менеджменту Львівського національного
університету імені Івана Франка, м. Львів
e-mail: yuriy.holynskyu@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2724-5027>

СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОДОЛАННЯ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Розглянуто питання середньострокового бюджетного планування (СБП) в Україні в умовах війни. Оцінюється можливість його ефективного застосування в період високої економічної невизначеності. Проаналізовано дослідження, які підтверджують важливість адаптації СБП до сучасних викликів, зокрема пріоритетність оборонних витрат і вплив міжнародної фінансової допомоги на бюджетний процес. До основних викликів належать складність прогнозування економічних показників через макроекономічну нестабільність, а також обмеженість ресурсів для реалізації стратегічних програм. Наведено приклади інших країн, які використовували СБП для стабілізації бюджетної політики під час кризи, з огляду на необхідність створення інституційних механізмів та адаптаційних резервів для успішного впровадження цього інструменту в Україні. Дослідження завершується висновками щодо перспектив розвитку середньострокового бюджетного планування в Україні, з акцентом на необхідність забезпечення гнучкості та прозорості бюджетного процесу. Рекомендації містять заходи з покращення інституційної спроможності та залучення міжнародної підтримки для успішного впровадження СБП.

Ключові слова: середньострокове бюджетне планування, невизначеність, економіка воєнного часу, витрати на оборону, фінансова дисципліна, міжнародна допомога, інституційна результативність.

Holynskyu Yu. O. MEDIUM-TERM BUDGET PLANNING IN UKRAINE: OVERCOMING UNCERTAINTY DURING WAR

The article provides a comprehensive analysis of medium-term budget planning (MTBP) in Ukraine, which is a vital instrument for the state's financial policy, especially in the context of war. The study examines whether MTBP can effectively function under conditions of extreme uncertainty caused by ongoing conflict and economic instability. The focus is on the difficulties in applying MTBP in a wartime economy, where macroeconomic indicators are unpredictable, and the instability of revenue inflows complicates accurate forecasting. The article explores key challenges, such as the prioritization of defense expenditures over long-term investments in socio-economic development, the significant role of international financial aid, and the difficulties in aligning budget strategies with the shifting dynamics of military and humanitarian needs. A critical issue raised is the potential mismatch between the expectations of international partners, such as the International Monetary Fund (IMF) and the European Union, and the reality of Ukraine's ability to maintain financial discipline during wartime. The study draws on examples from other countries that have implemented MTBP during crises, such as nations in Central and Eastern Europe, to propose strategies for Ukraine. These examples highlight the necessity of institutional reforms and the creation of adaptive mechanisms that can respond to the unpredictability of war. The author argues that, despite the high level of uncertainty, MTBP remains crucial for ensuring transparency and accountability in Ukraine's fiscal policy, which is a key demand from international donors. Moreover, the article underscores the importance of building institutional resilience, improving the state's capacity for effective financial management, and maintaining flexibility in budget planning to account for unforeseen circumstances. These factors are essential to ensure that MTBP does not become a mere formality designed to satisfy the requirements of foreign creditors but rather a functional tool that can help stabilize Ukraine's economy in the long term. In conclusion, the study suggests that while MTBP faces significant obstacles in the current wartime context, its continued implementation is vital for Ukraine's financial stability. The article provides several key recommendations, including the need to develop clear quantitative indicators for evaluating budgetary programs, increase institutional capacity to handle financial uncertainties, and ensure the transparency of the budget process. Additionally, it emphasizes the importance of leveraging international support not only for financial aid but also for knowledge and expertise in budget planning. These measures will help Ukraine maintain a robust fiscal policy during the war and lay the groundwork for post-war economic recovery. With these insights, the article contributes to the broader discourse on how wartime conditions affect fiscal policy and offers practical recommendations for improving MTBP in Ukraine during this challenging period. The study highlights the balance between adapting to immediate needs, such as defense and humanitarian efforts, and ensuring that long-term financial strategies remain viable despite the war's unpredictability. Key recommendations include improving institutional capacity, creating flexible mechanisms for responding to economic shocks, and ensuring transparency throughout the budget process.

Keywords: medium-term budget planning, uncertainty, wartime economy, defense expenditures, fiscal discipline, international aid, institutional resilience.

Постановка проблеми. Середньострокове бюджетне планування (СБП) є ключовим інструментом державного фінансового управління, який забезпечує збалансоване та прогнозоване використання ресурсів на довгостроковій основі. Однак в умовах війни в Україні актуальність СБП піддається сумніву через високий рівень невизначеності, що виникає як у сфері макроекономічного прогнозування, так і в бюджетних надходженнях. В умовах постійних змін економічної ситуації, викликаних військовою агресією, виникає запитання, чи можливе проведення якісного бюджетного планування на середньострокову перспективу. Водночас міжнародні партнери України наполягають на впровадженні СБП як одного з важливих елементів реформування публічних фінансів. Це породжує науковий інтерес до дослідження, наскільки ефективним і реалістичним є застосування цього інструменту під час війни, чи забезпечує воно реальний практичний результат, чи є це лише формальністю для відповідності міжнародним вимогам.

Аналіз останніх досліджень. Останні дослідження у сфері середньострокового бюджетного планування в Україні відображають як позитивні, так і проблемні аспекти його впровадження, особливо в умовах сучасної війни. Середньострокове планування, яке вперше було введено в Україні у 2010 р., не змогло дати очікуваних результатів через відсутність належної інституційної підтримки та ресурсів для реалізації заявлених реформ. За даними дослідження Центру економічної стратегії, навіть з 2017 р. процес бюджетування залишався інерційним, що ускладнювало ефективне використання коштів і виконання стратегічних програм розвитку держави. Зокрема, основна увага дослідників була зосереджена на необхідності адаптації середньострокового бюджетного планування до реалій воєнного часу, коли велика частина видатків спрямовується на оборону та гуманітарні потреби [1].

Аналіз, проведений МВФ, також підтверджує, що для успішного впровадження середньострокового бюджетного планування під час війни необхідні чіткі базові орієнтири та прозорі механізми розподілу бюджетних коштів. Одним з важливих напрямів є створення достатніх резервів у бюджеті для непередбачуваних обставин, що дає змогу забезпечити стабільність фінансування ключових державних програм [2]. Крім того, дослідження підкреслює важливість використання досвіду країн Центрально-Східної Європи для адаптації системи бюджетування в Україні до сучасних викликів.

Аналіз кількох українських наукових джерел, присвячених середньостроковому бюджетному плануванню, підтверджує як важливість цього інструменту, так і його труднощі з його застосуванням в умовах війни. У статті О. Дем'янчук [3] зазначається, що на початкових етапах процесу впровадження середньострокового планування в Україні зіткнулися з проблемами бюджетного прогнозування, що призводить до значних відхилень між плановими та фактичними показниками. Дослідження вказує на низький рівень відповідності

європейським стандартам і відсутність кількісних параметрів для оцінювання результатів.

Також важливою є робота, опублікована Центром економічної стратегії, яка підкреслює, що ключовим викликом для середньострокового бюджетного планування залишається невизначеність в умовах військових дій. Автори вказують на необхідність адаптації фінансових стратегій та створення резервів для непередбачуваних обставин [1].

Проте присвячені цій темі дослідження, зокрема [1-12], вказують на декілька аспектів, які залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, обмежена кількість праць присвячена оцінюванню ефективності середньострокового планування саме в умовах високої невизначеності, викликаній війною. Також залишається відкритим запитання, наскільки цей інструмент може забезпечити реальну користь для економіки в довгостроковій перспективі, а не лише слугувати інструментом для отримання допомоги від міжнародних партнерів.

Отже, стаття має на меті заповнити прогалину в дослідженнях, зосереджуючись на практичній ефективності середньострокового бюджетного планування під час війни, а також на його відповідності очікуванням міжнародних партнерів.

Метою статті є дослідження можливостей та ефективності впровадження середньострокового бюджетного планування в Україні в умовах війни та високої невизначеності. Стаття спрямована на аналіз того, чи може цей інструмент забезпечити реальні практичні результати для економіки України, чи є його впровадження лише формальністю для виконання вимог міжнародних партнерів. Автор також прагне визначити основні проблеми та виклики, з якими стикається середньострокове планування під час збройного конфлікту.

Основні результати дослідження. Середньострокове бюджетне планування стало ключовим інструментом для багатьох країн у забезпеченні стабільного та передбачуваного бюджетного процесу. В Україні його впровадження почалося у 2010 р., проте цей процес зіткнувся з численними проблемами. Основною причиною таких труднощів стала недостатня підготовка інституційних механізмів і недосконалість системи прогнозування бюджетних надходжень і видатків, що призводило до суттєвих відхилень між запланованими та фактичними показниками.

Особливо гостро питання середньострокового планування постало під час війни, коли рівень невизначеності значно зростає, а економічні ресурси спрямовуються на підтримку обороноздатності держави. В умовах сьогодення складно прогнозувати економічний розвиток на кілька років наперед, що ставить під питання доцільність і ефективність СБП в Україні.

Середньострокове планування під час війни стикається з низкою серйозних викликів, зокрема:

1. Невизначеність економічних показників через постійні зміни макроекономічних умов, спричинених війною. Довгострокове прогнозування бюджетних надходжень є майже неможливим. Це

ускладнює не лише планування витрат, але й загальну стратегію державної фінансової політики.

2. Пріоритетність оборонних витрат. Значна частина бюджету спрямовується на фінансування оборони та військових операцій, що обмежує можливості для довгострокових інвестицій у соціально-економічний розвиток. Це створює додаткові ризики для виконання довгострокових бюджетних зобов'язань.

3. Зміни у структурі міжнародної допомоги. Під час війни значно зростає роль міжнародної фінансової допомоги. Часто ця допомога пов'язана з певними умовами, серед яких є вимоги щодо впровадження середньострокового бюджетного планування. Однак важливо розуміти, що іноземні партнери орієнтуються на стабільність і передбачуваність, чого складно досягти під час активної фази військових дій.

Міжнародні партнери України, включно з МВФ та Європейським Союзом, неодноразово наголошували на необхідності впровадження середньострокового бюджетного планування як інструменту для стабілізації економіки та підвищення прозорості бюджетного процесу. Однак, на думку деяких дослідників, цей інструмент під час війни може стати радше формальністю, виконуваною задля задоволення вимог кредиторів, ніж реальною практичною користю для держави.

У цьому контексті важливим є досвід інших країн, що перебували в стані війни або економічної кризи. Наприклад, у країнах Центрально-Східної Європи середньострокове планування використовувалося як засіб для стабілізації бюджетної політики навіть в умовах нестабільності, однак для цього були створені спеціальні механізми адаптації економічних стратегій до нових викликів.

Попри численні переваги СБП, в Україні цей процес ще далекий від досконалості. Серед основних недоліків можна виділити:

- відсутність чітких кількісних показників. У більшості бюджетних програм відсутні чіткі кількісні орієнтири, що ускладнює оцінювання їхньої ефективності. Цей аспект є критичним для країн-членів ЄС, де більшість стратегічних бюджетних завдань має чітко визначені фінансові параметри;
- недостатність ресурсів для виконання. Через значні бюджетні обмеження виконання багатьох програм середньострокового планування є під загрозою. Це підриває довіру як з боку громадськості, так і з боку міжнародних партнерів до процесу бюджетування.

Однак у 2024 р. в Україні все ж була підготовлена середньострокова Бюджетна декларація. Це сталося лише вдруге, хоча й передбачено Бюджетним кодексом з 2019 р. Перший документ було ухвалено у 2021 р., але подаліше впровадження середньострокового бюджетного планування відкладалося через різні фактори, такі як політичні обставини, пандемія COVID-19, а також початок повномасштабного вторгнення росії. Ці події призвели до тимчасового припинення дії деяких положень бюджетного законодавства. Утім, у 2023 р.,

з огляду на виклики воєнного часу та вимоги міжнародних партнерів, уряд поновив процес середньострокового бюджетного планування. Це стало важливим кроком для зміцнення фінансової дисципліни та підвищення передбачуваності державної політики.

Економічні показники, на яких базується Бюджетна декларація-2024, ґрунтуються на макроекономічному прогнозі. Зокрема, очікується, що номінальний ВВП зросте з 8,4 трлн грн у 2025 р. до 11,8 трлн грн у 2027 р. Реальне зростання ВВП в цей період коливатиметься в межах від 2,7 до 7,5%. Хоча сальдо торговельного балансу залишатиметься негативним, очікується його скорочення до 2027 р. Однак рівень інфляції залишатиметься досить високим і перевищуватиме цільові показники Національного банку, що створюватиме додаткові ризики для стабільності економіки.

Макроекономічні прогнози на 2025-2027 рр. складені в умовах високої невизначеності через зовнішні та внутрішні чинники. Зокрема, тривалість активних бойових дій, обсяг міжнародної фінансової допомоги, а також динаміка міграційних процесів можуть суттєво вплинути на економічний розвиток країни. Тому можливі різні сценарії економічного розвитку, які можуть потребувати корегування прогнозів залежно від розвитку ситуації.

Основним чинником залишається війна, яка, за прогнозами, триватиме як мінімум до кінця 2025 р. Протягом цього періоду зберігатиметься високий рівень оборонних видатків, хоча у 2026-2027 рр. очікується скорочення їх на третину порівняно з 2025 р. Вивільнені кошти плануються спрямувати на інфраструктурні проекти, як от ремонт доріг. Проте в разі продовження війни ці ресурси можуть бути швидко перенаправлені на потреби оборони, як це відбувалося раніше.

Соціальні стандарти в Україні протягом 2025-2027 рр. залишаться на рівні 2024 р. Це рішення пояснюється обмеженим фіскальним простором і необхідністю скорочення соціальних видатків, які наразі фінансуються завдяки міжнародній допомозі. Як наслідок, через інфляцію купівельна спроможність населення зменшиться, особливо для вразливих категорій громадян.

Для підвищення ефективності середньострокового бюджетного планування в Україні в умовах війни необхідно вжити таких заходів:

1. Адаптація СБП до умов воєнної економіки. Необхідно розробити спеціальні механізми для гнучкого реагування на виклики, які постають перед економікою під час війни, включно зі створенням резервів та адаптацією стратегічних програм до нових умов.

2. Розвиток інституційної спроможності. Для ефективного впровадження СБП потрібні інституції, здатні забезпечити якісне прогнозування та управління державними фінансами. Це передбачає як реформування системи державного управління, так і підвищення кваліфікації відповідних фахівців.

3. Залучення міжнародної допомоги для розвитку СБП. Співпраця з міжнародними партнерами має бути спрямована не лише на

отримання фінансової допомоги, а й на передання досвіду та технологій, необхідних для впровадження ефективного СБП.

4. Підвищення прозорості бюджетного процесу. Важливо забезпечити прозорість на всіх етапах бюджетного планування, що дасть громадськості та міжнародним партнерам змогу мати чітке уявлення про стан фінансів держави.

Середньострокове бюджетне планування в Україні, попри наявні труднощі, залишається важливим інструментом для забезпечення стабільності фінансової системи. Проте його успішна реалізація можлива лише за умови адаптації до реалій воєнного часу та забезпечення допомоги як з боку держави, так і міжнародних партнерів.

Висновки. На основі аналізу середньострокового бюджетного планування (СБП) в умовах війни можна зробити декілька важливих висновків. По-перше, середньострокове планування є критично важливим інструментом для забезпечення передбачуваності та стабільності фінансової політики держави. Упровадження цього механізму дає змогу уряду більш ефективно розподіляти обмежені ресурси, що є особливо актуальним під час війни. Однак в умовах високої невизначеності, зумовленої військовими діями та зовнішніми економічними шоками, застосування СБП вимагає адаптації до нових реалій.

Одним з головних викликів для СБП в Україні є непередбачуваність економічних показників і значні зміни в бюджетних надходженнях. Війна спричиняє постійні корегування бюджетних планів, а це ставить під сумнів можливість якісного прогнозування на середньострокову перспективу. Відсутність стабільності також створює перешкоди для виконання довгострокових стратегічних програм розвитку.

І все ж такі міжнародні партнери України, як МВФ та ЄС, наполягають на продовженні впровадження СБП. Це пояснюється не тільки необхідністю підвищення прозорості бюджетного процесу, але й стабілізацією фінансової системи. Водночас є ризик того, що СБП може перетворитися на формальність для задоволення вимог донорів, без забезпечення реальних позитивних результатів для держави.

Важливим аспектом подальших досліджень є оцінювання реальної ефективності середньострокового планування в умовах війни. Це передбачає аналіз можливостей адаптації цього інструменту до умов воєнної економіки, а також вивчення досвіду інших країн, які переживали подібні кризи. Особливо важливо розробити механізми для гнучкого реагування на непередбачувані обставини, що може забезпечити більш стабільну економічну політику в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Piontkivska I., Ruda Yu. Mid-term budget planning in Ukraine. *Centre for Economic Strategy: Website*. 24.05.2017. URL: <https://ces.org.ua/en/mid-term-budget-planning-in-ukraine>

2. Ukraine: Technical assistance report – Enhancing the medium-term budget framework and preparing for the next state budget. *IMF: Website*. 25.11.2019. URL:

<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2019/11/22/Ukraine-Technical-Assistance-Report-Enhancing-the-Medium-Term-Budget-Framework-and-Preparing-48835>

3. Дем'янчук О. І. Середньострокове бюджетне планування в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 10. С. 52-59. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2018-10\(38\)-52-59](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2018-10(38)-52-59)

4. Базика С. К. Бюджетне планування як інструмент фінансового стратегічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 18. С. 114-118. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2018/23.pdf

5. Богдан Т. П. Середньострокове бюджетне планування в Україні: системна сутність, функції, структурні елементи. *Фінанси України*. 2017. № 6. С. 7-25. URL: http://finukr.org.ua/docs/FU_17_06_007_uk.pdf

6. Давиденко Н. М., Горобчук М. В. Середньострокове планування у поліпшенні бюджетної політики в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент: зб. наук. пр.* 2019. Вип. 38. С. 54-59. DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2019-38-6>

7. Kuzheliev M., Rekenenko I., Nechyporenko A., Nemsadze G. Discretionary budget expenditure in the system of state regulation of the country's socioeconomic development. *Public and Municipal Finance*. 2018. Vol. 7(4). Pp. 8-18. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.07\(4\).2018.02](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.07(4).2018.02)

8. Горник В. Г., Шпачук В. В. Шляхи впровадження середньострокового бюджетного планування як механізму узгодження соціально-економічної та бюджетної політик. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2020. Т. 31. № 1. С. 24-30. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2020.1/05>

9. Кужелев М. О. Управління публічними фінансами в умовах реформування економіки України. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України: зб. матер. III Міжнар. наук. практ. конф. (м. Ірпінь, 26-27 березня 2020 р.)*. Ірпінь, 2020. С. 42-44.

10. Нечипоренко А. В. Перспективи розвитку середньострокового бюджетного планування в Україні. *Міжнародний досвід середньострокового бюджетного планування: уроки для України: зб. матер. науково-практичного семінару (м. Ірпінь, 26 лютого 2020 р.)*. Ірпінь, 2020. С. 7-9.

11. Тимошенко М. В. Перспективи запровадження середньострокового бюджетного планування на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 21-26. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.12.21>

12. Нечипоренко А. В. Роль бюджетної політики на сучасному етапі економічного розвитку України. *Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції: зб. матер. Міжнар. наук. практ. конф. (м. Ірпінь, 26-27 лютого 2019 р.)*. Ірпінь, 2019. С. 90-93.

References

1. Piontkivska, I., & Ruda, Yu. (2017, May 24). Mid-term budget planning in Ukraine. *Centre for Economic Strategy*: Website. Retrieved from <https://ces.org.ua/en/mid-term-budget-planning-in-ukraine>
2. Ukraine: Technical assistance report – Enhancing the medium-term budget framework and preparing for the next state budget (2019, Nov 25). *IMF*: Website. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2019/11/22/Ukraine-Technical-Assistance-Report-Enhancing-the-Medium-Term-Budget-Framework-and-Preparing-48835>
3. Demyanchuk, O. I. (2018). Seredn'ostrokove byudzhetne planyvannya v Ukrayini [Medium-term budget planning in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostrohs'ka akademiya». Seriya «Ekonomika» – Scientific notes of Ostroh academy national university. «Economics» series*, 10, 52-59. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2018-10\(38\)-52-59](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2018-10(38)-52-59) [in Ukrainian].
4. Bazyka, S. K. (2018). Byudzhetne planyvannya yak instrument finansovoho stratehichnoho upravlinnya [Budget planning as an instrument for financial strategic management]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 18, 114-118. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2018/23.pdf [in Ukrainian].
5. Bohdan, T. P. (2017). Seredn'ostrokove byudzhetne planyvannya v Ukrayini: systemna sutnist', funktsiyi, strukturni elementy [Medium-term budget planning in Ukraine: systemic essence, functions, structural elements]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, 6, 7-25. Retrieved from http://finukr.org.ua/docs/FU_17_06_007_uk.pdf [in Ukrainian].
6. Davydenko, N. M., & Horobchuk, M. V. (2019). Seredn'ostrokove planyvannya u polipshenni byudzhetnoyi polityky v Ukrayini [Medium-term planning in budgetary policy improvement in Ukraine]. In *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and management]*: Vol. 38 (pp. 54-59). DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2019-38-6> [in Ukrainian].
7. Kuzheliev, M., Rekunenko, I., Nechyporenko, A., & Nemsadze, G. (2018). Discretionary budget expenditure in the system of state regulation of the country's socioeconomic development. *Public and Municipal Finance*, 7(4), 8-18. DOI: [https://doi.org/10.21511/pmf.07\(4\).2018.02](https://doi.org/10.21511/pmf.07(4).2018.02)
8. Hornyk, V. H., & Shpachuk, V. V. (2020). Shlyakhy vprovadzhenya seredn'ostrokovoho byudzhetnoho planyvannya yak mekhanizmu uzhdzhennya sotsial'no-ekonomichnoyi ta byudzhetnoyi polityk [Ways of implementing the medium-term budgetary planning as a mechanism for the agreement of socio-economic and budgetary policies]. *Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya «Derzhavne upravlinnya» – Scholarly notes of V. I. Vernadsky Tavri National University. Series: Public administration*, 31(1), 24-30. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2020.1/05> [in Ukrainian].
9. Kuzhelyev, M. O. (2020). Upravlinnya publichnymy finansamy v umovakh reformuvannya ekonomiky Ukrainy [Management of public finances in the context of economic reforms in Ukraine]. In *Stratehiya i praktyka innovatsynoho rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy [Strategy and practice of innovative development of the financial sector of Ukraine]*: Proceedings of the III International scientific and practical conference (Irpın, March 26-27, 2020) (pp. 42-44). Irpin. [in Ukrainian].
10. Nechyporenko, A. V. (2020). Perspektyvy rozvytku seredn'ostrokovoho byudzhetnoho planyvannya v Ukrayini [Prospects for the development of medium-term budget planning in Ukraine]. In *Mizhnarodnyy dosvid seredn'ostrokovoho byudzhetnoho planyvannya: uroky dlya Ukrainy [International experience of medium-term budget planning]*: Proceedings of the scientific and practical seminar (Irpın, February 26, 2020) (pp. 7-9). Irpin. [in Ukrainian].
11. Tymoshenko, M. V. (2020). Perspektyvy zaprovadzhennya seredn'ostrokovoho byudzhetnoho planyvannya na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrainy [Prospects for the introduction of medium-term budget planning at the current stage of Ukraine's economic development]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 12, 21-26. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.12.21> [in Ukrainian].
12. Nechyporenko, A. V. (2019). Rol' byudzhetnoyi polityky na suchasnomu etapi ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [The role of budget policy in the current stage of Ukraine's economic development]. In *Aktual'ni ekonomichni, finansovi ta pravovi pytannya v umovakh yevrointehratsiyi ta hlobal'noyi konkurentsiyi [Current economic, financial and legal issues in the conditions of European integration and global competition]*: Proceedings of the International science and practice conf. (Irpın, February 26-27, 2019) (pp. 90-93). Irpin. [in Ukrainian].

Надійшло 10.09.2024 р.